

Projekt: Nova veleblagovnica

Andraž Lorger

Prenova veleblagovnice na Ptuju

Seminarska naloga za 4. letnik UL FA, 2020/2021

Avtor: Andraž Lorger

Mentorja: prof. Tomaž Krušec, asist. Miha Munda

Demonstratorja: Lenart Piano, Marko Primažič

Mercatorjeva veleblagovnica Panonija, zgrajena leta 1972 na Ptuju, je ena izmed številnih Mercatorjevih veleblagovnic, ki so v obdobju Jugoslavije zrasle na naših tleh. Njena zasnova je armiranobetonska skeletna konstrukcija, ki podpira štiri nadstropja. Pritličje je bilo prvotno popolnoma zastekljeno in transparentno, medtem ko je lahka valovita pločevina pokrivala skelet v zgornjih nadstropjih. Objekt je vrsto let služil kot glavno moderno nakupovalno središče mesta. Vsa nadstropja so bila polno zasedena, tam pa si lahko kupil vse, od živil do oblek, od opreme do kozmetike. Obisk veleblagovnice se je s prehodom v novi politični in ekonomski sistem konec prejšnjega tisočletja zmanjšal, zgornja nadstropja so se izpraznila, v pritličju pa je ostala zgolj Mercatorjeva trgovina na drobno. Stavbo je leta 2000 doletela neprimerna obnova. Pločevinasto fasado so odstranili, zakrili zastekljeno pritličje in ob robovih stavbe na fasado prilepili okrasne stebre. Danes je objekt neizkoriščen, nekoč moderna palača pa z novo neokusno podobo ostaja tujek v historičnem središču Ptuja. Objekt je potreben arhitekturne prenove, v njem pa je treba vzpostaviti nov program, ki bo napajal mestno središče.

Projekt prenove veleblagovnice je vključen v seminarsko strategijo razvoja kmetijske in prehranske samooskrbe okolice mesta Ptuj. Vzpostavitev novih kmetijskih platform na obrobjih mesta preusmerja pritek lokalnih pridelkov, ki se predstavljajo, pridelujejo in predelujejo v novih programih mestnega jedra. Potreben program tako vstavim v prazno veleblagovnico, ki postane izobraževalni, tržni in pridelovalni agronomski center v urbanem okolju in dobi sodobno podobo novega trgovsko-pridelovalnega objekta. Stavbni ovoj, ki je nadomestil izvirnega, označimo za neprimernega in ga v celoti odstranimo do skeleta veleblagovnice. Skelet oblečemo v nov ovoj, ki omogoča prehod svetlobe in zraka v notranjost stavbe in jo spremeni v rastlinjak, primeren za gojenje rastlin, transparentna fasada pa vizualno poveže javni trg z notranjostjo stavbe. Fasada v različnih vremenskih razmerah služi za hlajenje ali ogrevanje prostora. Horizontalen ritem fasadnih panelov prekine večja zasteklitev notranjih večišinskih atrijev, ki se odpirajo na mesto. Prost tloris in skeletna zasnova omogočata vzpostavitev novih vertikalnih komunikacij in pogledov po prerezu stavbe, obstoječe jedro pa uporabimo za nove servisne prostore in semensko banko. Program se po nadstropjih spreminja, od pridelave v najvišjem nadstropju, izobraževanja in predelave v srednjih etažah do trženja in predstavitve v pritličju. Arhitekturni objekt iz preteklosti, ki je zaradi neprimernih posegov skozi zgodovino svojo prvotno fasado že izgubil, dobi novo celostno mestotvorno podobo, primerno za svojo lokacijo, z novim programom pa znova napaja središče mesta in prebivalcem ponuja ponovno vzpostavljene javne prostore.

Med razvijanjem projekta sem naletel na zanimiv pojav. Pregled zgodovine veleblagovnic in njihovega razvoja v Sloveniji je pokazal, da v projektni nalogi obravnavani objekt še zdaleč ni zgolj tujek v našem grajenem okolju, temveč imajo podobne stavbe v skoraj vsakem mestu. Problem se mi je zdel vreden obravnave, kar je privedlo do analize nastanka veleblagovnic z začetkom industrijske revolucije in vzponom kapitalizma ter do specifične gradnje trgovskih objektov v dvajsetem stoletju v Jugoslaviji. Projekt prenove veleblagovnice na Ptuju lahko služi kot študija primera (case study) za druga slovenska mesta, ki se ukvarjajo z isto problematiko.

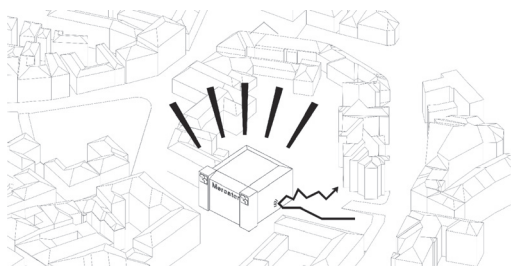

1

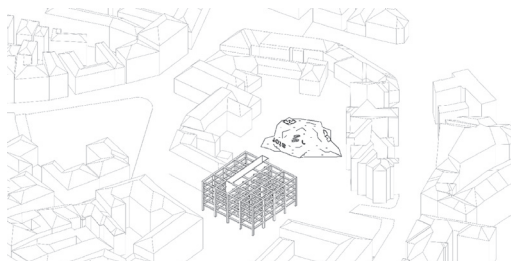

2

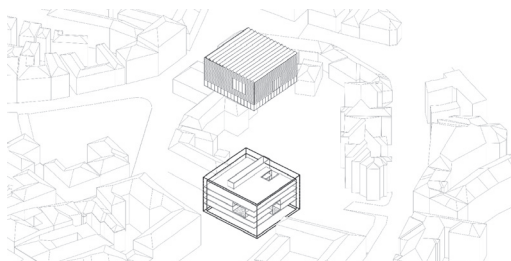
- Sl. 1: Prvotna zasnova veleblagovnice Ptuj, letnica neznana. Vir: Ptuj24, www.facebook.com/photo/?fbid=10157418726511699&set=a.10150168971261699&locale=ms_MY, Ptuj center
- Sl. 2: Trenutno stanje veleblagovnice Ptuj, 2020. Foto: Andraž Lorger.
- Sl. 3: Stavba ne povezuje javnih prostorov.
- Sl. 4: Material odstranimo do skeleta stavbe.
- Sl. 5: Novi fasadni ovoj stavbo odpira.
- Sl. 6: Prehodnost stavbe definira Novi trg.
- Sl. 7: Stavba se lahko popolnoma zapre.
- Sl. 8: Situacija.
- Sl. 9: Tlorisi pritličja.
- Sl. 10: Tlorisi 1. nadstropja.

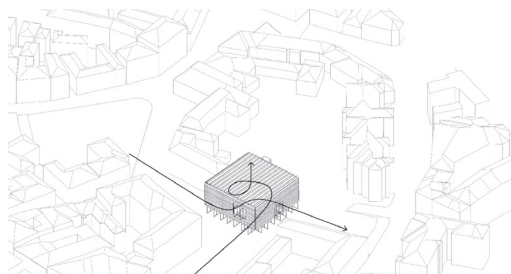
3

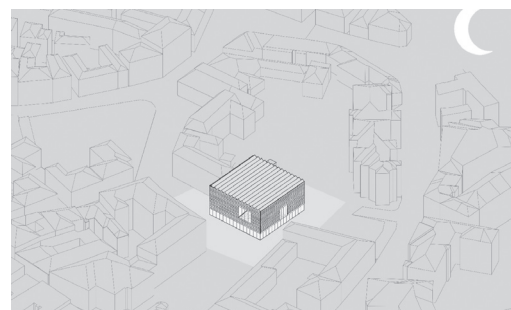
4

5

6

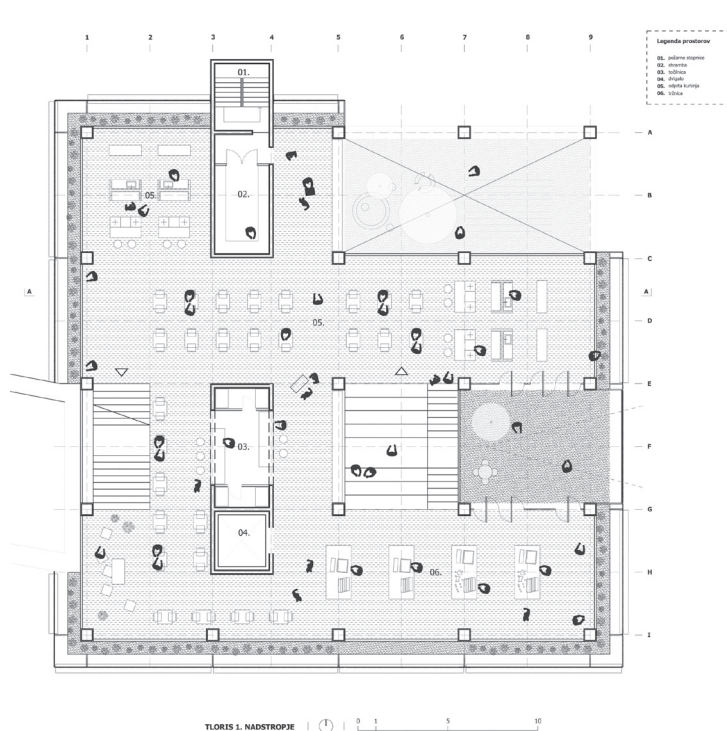
7

8

9

10

11

12

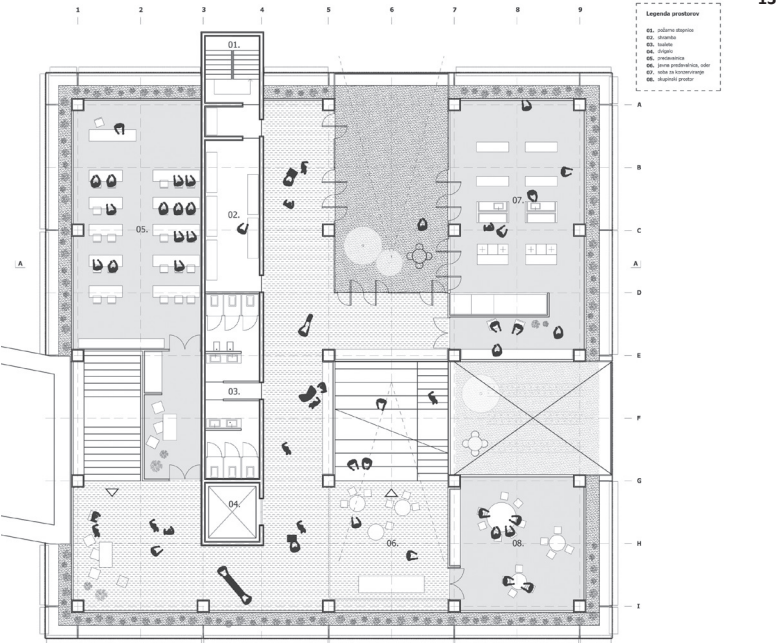
Sl. 11: Nova fasada se odpira proti javnemu.
Sl. 12: Nova fasada lahko služi tudi kot rastlinjak.
Sl. 13: Notranji vrtovi.
Sl. 14: Prerez.
Sl. 15-17: Tlorisi 2.,3.,4. nadstropja.

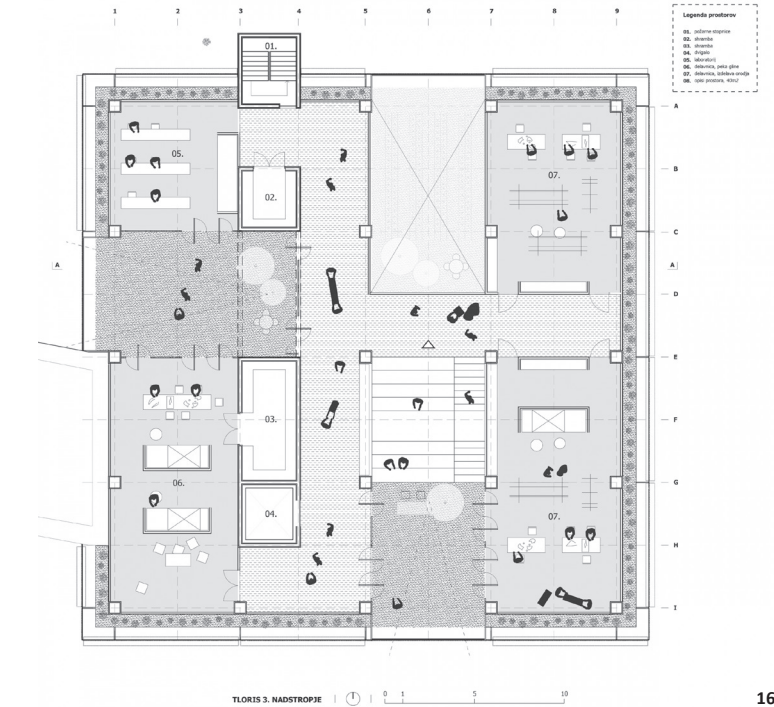
14

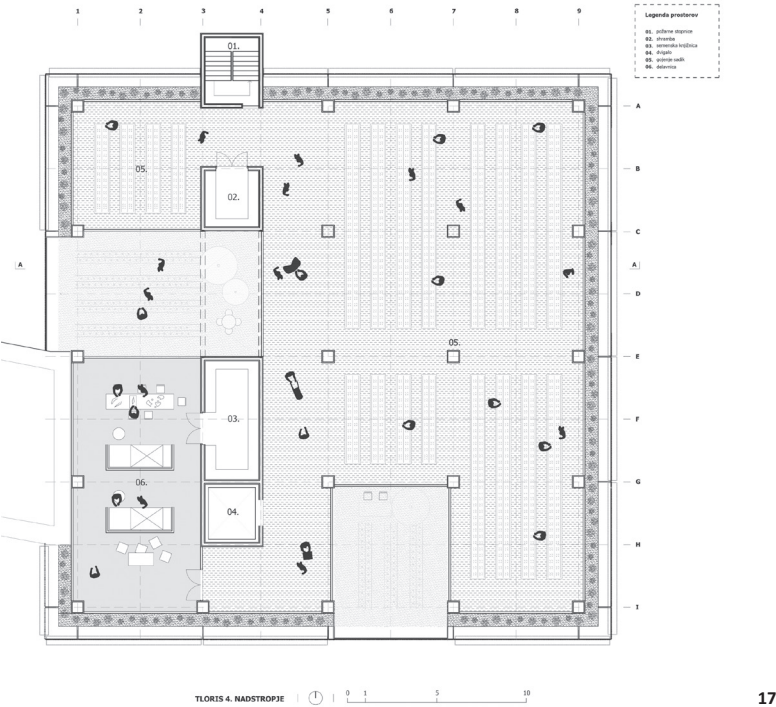
13

15

16

17